

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
DIAFILM-SOROZATA

FOGALMAZÁS

I.

Kiadja:
Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1974

A NAGYMOSÁS

A képsor a harmadik osztályos fogalmazástanításban egy szerkesztési ismerethez, a lényeges gondolatok kiválasztásához ad segítséget.

1. kép: Az édesanya meleg vizet önt a mosógépbe.
2. kép: A gép szabályos bekapcsolását látjuk.
3. kép: Az előzőleg beáztatott ruhát a gépbe szedik.
4. kép: A tiszta ruha az öblítővizbe kerül.
5. kép: Az édesanya a centrifugába teszi a ruhát.
6. kép: A szárítóra teregeti.

.....

Környezetismeretben a villannyal hajtott háztartási gépek ismertetésére már jóval előbb sor került. Ezért jó, ha előzetes feladatként a tanulók megfigyelik otthon a nagymosást.

Az új fogalmazási ismeretet, a lényeges és mellékes események megkülönböztetését tárgyaló órát a gyermekek megfigyeléseinek számonkérésével indíthatjuk. Mi volt a fontos ezekből a munkákból? Vetítsük le a képeket egyenként. Mindegyik cselekményét nevezzék meg (igét mondjanak), de ugyanakkor soroljanak fel kérdéseinkre néhány olyan mozzanatot is, ami feltehetően megtörtént, de nem fontos (pl. előzetesen beáztatta édesanya a ruhát, mosóport szórt a vízbe). Mindkét cselekvéssort a tanító a gyermekek munkájával egyidőben táblára is fel-

írhatja oszloposan. Az újbóli levetítésnél már csak a lényeges mozzanatok igéivel alkotnak mondatokat, s így képről-képre haladva - állítják össze a nagymosás cselekménysorát.

Az 5. kép később az elbeszélés tanításánál a lényeges - mellékes események kiválasztásának gyakorlását is segítheti (keményítés, kékités, stb.)

Kocsis Edit

A KŐLEVES

A harmadik osztályos fogalmazástanítás egy szerkesztési alapismeretéhez, a lényeges gondolatok kiválasztásához ad segítséget az 5 mozzánatból álló, színes, rajzos képsor. Az olvasókönyv azonos című népmeséjét dolgozza fel.

1. kép: A legény a "csodakövet" a fazékba teszi.
2. kép: A levesfőzést ábrázolja. A zsirt és a sót megkapta már a vándor, a többi belevaló (fejeskáposzta, kolbász, stb.) a "báméskodók" kezében látható.
3. kép: A szájtátiak gyűrűjében jóízűen fogyasztja a levest a legény.
4. kép: Egy asszony a csodakövet eltenni készülő legény karját fogja, szeretné a követ megkaparintani.
5. kép: Végül némi kárörömmel, mosolyogva integet az utját folytató vándorlegény a rászédett falusiaknak.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

A képsor segíti kiemelni a mese lényeges mozzanatait. Helyes, ha először olvasásórán kerül feldolgozásra a történet. Így az előző fogalmazási ismeretre, az anyaggyűjtés módjára építhetünk, amikor kötetlenül elmesélhetjük az olvasással és visszaemlékezéssel gyűjtött anyagot. Mivel a levesfőzés számos apró mozzanatra bomlik, feltehetően nehézséget fog okozni a tanulóknak a lényegkiemelés. Ennek szükségessége önként következik, ha ezután levetítjük a képsort, s mindegyikről 1-2 gondolatot mondatunk. Így rövid, összefogott, a lényegre adó tartalmat kapnak. Ha időnk engedi, újból levetíthetjük, s most már gyengébb tanuló mondhatja el a tartalmat, mint mesélő. - Bár harmadik osztályban nem tanítjuk a bevezetés fogalmát, a képsort megelőző mozzanatról (a kapzsi falusiak nem kínálják meg meleg étellel a vándorlegényt) ne feledkezzünk meg. Ez ti. az egész mese indítója. A 3. és 5. kép a rokonértelmű igék és különféle mondatfajták használatának gyakorlására is segítséget adhat.

Kocsis Edit

ÁPOLD A FOGADAT!

A harmadik osztályos fogalmazástanítás szerkesztési alapismerteteihez, a lényeges gondolatok kiválasztásának, illetve a befejezésnek a gyakorlásához ad segítséget az öt képből álló színes, rajzos képsor.

1. kép: Egy kisfiú a fürdőszobában fogkrémet nyom fogkeféjére a mosdókagyló előtt.
2. kép: Keféli a fogát.
3. kép: Kiöblíti a száját.
4. kép: A tisztára mosott poharát visszateszi a polcra.
5. kép: A szobában látjuk, amint a csokoládét kínáló kishugát inti: "Az esti fogmosás után ne egyél édességet!"

Az egyszerű cselekvéssor lényeges mozzanatait emelik ki az egyes képek.

Legegyszerűbb kötetlen beszélgetés formájában a gyermekek lefekvés előtti tennivalóinak egyéni élményéből, beszámolójából kiindulni. Ezekből néha még hiányzik a fogápolás, s a gyermekek előszeretettel majszolnak édességet lefekvés előtt.

Ezután vetítsük le az Andrisról szóló történet képeit, azokról egyenként mondatokat alkottatva, csiszolgatva. (Irányítsuk kérdésekkel megfigyelésüket.) A vetítés befejeztével a lényeges mozzanatok igéit emeltessük ki, esetleg a táblára is feljegyezhetjük. Ezek felhasználásával készülhet a fogalmazás, amelynek helyességét a történet újbóli levetítésével, egyidejűleg a képekhez a megfelelő mondatok elmondásával ellenőriztethetjük.

Természetes, hogy az óra menetébe a képsor vetítését aszerint állítjuk be, hogy új fogalmazási ismeretet közlünk-e, vagy gyakorlás a célunk, hiszen ez szabja meg a segítség (szemléltetés) mértékét is.

Kocsis Edit